[2021] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1192

ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਲਵ ਕੁਸ਼ ਮੀਨਾ

(2020 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 3894)

24 ਮਾਰਚ, 2021

[ਸੰਜੇ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ ਅਤੇ ਆਰ. ਸੁਭਾਸ਼ ਰੈੱਡੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ: ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ - ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਯੋਗਤਾ - ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਉਹ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ, ਹਿੰਸਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਾਣਯੋਗ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਜਵਾਬਦੇਹ-ਉਮੀਦਵਾਰ ਐੱਸ.ਐੱਸ.302, 323, 341, 34 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ 'ਤੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਾਲਕ-ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ- ਆਯੋਜਿਤ: ਸਿਰਫ਼ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਤੱਥ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅਣਹੋਂਦ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਮਾਪਦੰਡ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ- ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਔਰਤ ਦੇ ਉੱਪਰ ਟਰੈਕਟਰ ਚਲਾਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ ਪਰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸਮੇਤ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਰਾਹਗੀਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਸਮੇਤ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਚਾਕੂਆਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਐੱਸ ਐੱਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।341, 323 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਉਂਕਿ ਐੱਸ.302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ - ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਰੀ ਹੋਣਾ - ਇਹ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਸੀ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 - ਐੱਸ. ਐੱਸ. 302, 323, 341 - ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ - ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ।

ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂਸ਼: ਸਮੀਕਰਨ "ਮਾਣਯੋਗ ਬਰੀ" - ਦਾ ਅਰਥ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ

ਆਯੋਜਿਤ: ਇਹ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਨੈਕਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਾਠ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਮਿਸ਼ਰਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 302/34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਮਿਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੀ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੱਜ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 24][1201- ਡੀ-ਈ]

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ (2016) 8 **ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ** 471:[2016] 7 **ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ** 445 – **'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।**

ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ **(2018) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 797: [2018] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 112;** *ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਸਮੁਥੀਰਾਮ* **(2013) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 598 : [2012] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 174;** *ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅਭਿਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਵਾਰ* **(2018) 18 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 733 : [2018] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1133;** *ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ* **(2013) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 685:[2013] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 432;** *ਅਨਿਲ ਭਾਰਦਵਾਜ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ* **2020 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 832;** *ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਯੂਟੀ ਆਫ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਹੋਰ* **(2015) 2 ਐਸਸੀਸੀ 377: [2014] 11 ਐਸਸੀਆਰ 155;** *ਮੁਹੰਮਦ ਇਮਰਾਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ* **2019 (17) ਐਸਸੀਸੀ 696 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

<u>ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ</u>

[2016] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 445	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 13**
[2018] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 112	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ**	**ਪੈਰਾ 15**
[2012] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 174	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ**	**ਪੈਰਾ 15**
[2018] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1133	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ**	**ਪੈਰਾ 16**

[2013] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 432	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ**	**ਪੈਰਾ 16**
[2014] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 155	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ**	**ਪੈਰਾ 18**
2019 (17) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 696	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ**	**ਪੈਰਾ 19**

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2020 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3894

2019 ਦੀ ਸਿਵਲ ਸਪੈਸ਼ਲ ਅਪੀਲ (ਰਿੱਟ) ਨੰਬਰ 373 ਵਿੱਚ ਜੋਧਪੁਰ ਵਿਖੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੇ 16.07.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਵਿਧਾਨ ਵਿਆਸ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੀਖੜਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੋਭਾ ਗੁਪਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੇਧਾ ਗਰਗ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ

ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਸੰਜੇ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਜੇ.

1. ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਮੂਲ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ [ਆਈਪੀਸੀ] ਦੀ ਧਾਰਾ 302, 323, 341/34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਪੁਲਿਸ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

2. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ (ਫਾਸਟ ਟ੍ਰੈਕ), ਲਕਸ਼ਮਣ ਗੜ੍ਹ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਲਵਰ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਘਟਨਾ 6.10.2008 ਸ਼ਾਮ ਕਰੀਬ 6 ਵਜੇ ਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਬਾਬੂਲਾਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਜਗਦੀਸ਼ ਅਤੇ ਦਯਾਰਾਮ ਇੱਕ ਟਰੈਕਟਰ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ ਪਾਟਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦਿਤ ਖੇਤ ਦੀ ਵਾਢੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ ਸਨ। ਬਾਬੂਲਾਲ ਦੇ ਮੌਸੀ ਤੋਫਲੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਹੁਣ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁਕ ਗਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਟਰੈਕਟਰ ਚਾਲਕ ਜਗਦੀਸ਼ ਨੇ ਟਰੈਕਟਰ ਭਜਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਤੋਫਲੀ ਦੇ ਉੱਪਰੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਬਾਬੂਲਾਲ, ਇੱਕ ਰਾਜੂ, ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਦਿਨੇਸ਼ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆਏ ਪਰ ਦਯਾਰਾਮ, ਲਵ ਕੁਸ਼ (ਜਵਾਬਦਾਰ), ਬੋਦਨ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਤੋਫਲੀ ਨੂੰ ਬੱਗੀ ਵਿੱਚ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਉਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੀ.ਐਸ.ਖੇਡਲੀ ਨੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302, 341, 323, 34 ਤਹਿਤ 2008 ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 255 ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਨੰ. 1/2009 ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਕਠੂਮਾਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਲਕਸ਼ਮਣ ਗੜ੍ਹ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

3. ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਬਾਬੂਲਾਲ, ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਜੂ ਉਰਫ਼ ਰਾਜੇਸ਼ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 341,323 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਧਾਰਾ 302/34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਸਮੇਤ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਮਿਤੀ 01.05.2009 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ "ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ"।

4. ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੀ ਭਰਤੀ ਲਈ 14.07.2013 ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪੁਲਿਸ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮ, 1989 ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਦੀਆਂ 12178 ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਯੋਗਤਾ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਾ ਪੈਰਾ (ix)। ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾ (ix) ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ-

> “(ix) ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 782/2004 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਸਲੀਮ ਮਿਤੀ 10.12.2009, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਪੁਲਿਸ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕੂਲਰ ਨੰਬਰ 1687 ਮਿਤੀ 29.4.1995 ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਭਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ- ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ, ਹਿੰਸਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਾਣਯੋਗ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

5. ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਅਯੋਗਤਾ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ "ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਾਣਯੋਗ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ" ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰੇਗੀ। ਇੱਥੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚਰਿੱਤਰ ਪੂਰਵ ਤਸਦੀਕ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮਿਤੀ 04.08.2015 ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਲਵਰ, ਡੀ. ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਪੁਲਿਸ, ਸੁਰੱਖਿਆ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਜੈਪੁਰ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਇਹ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਛੁਪਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ)। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਆਪਰੇਟਿਵ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

> “ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸਰਕੂਲਰ ਨੰ. 1687 ਮਿਤੀ 29.4.1995 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਅਤੇ ਵੀ.

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 782/04 ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

6. ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਐਸ.ਬੀ. ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ.2391/2016 ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 11.11.2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਉਦੈਪੁਰ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਢੁਕਵਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਪਸ ਭੇਜਦੇ ਹੋਏ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਰਡਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਆਉਣਗੇ।

7. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, 23.05.2017 ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਉਦੈਪੁਰ ਦੁਆਰਾ ਨਵੇਂ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਮਾਮੂਲੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬਲਕਿ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਸਨ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਾਣਯੋਗ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਵਾਲ ਵਿਚਲੇ ਸਰਕੂਲਰ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

8. ਦੂਜੇ ਦੌਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 23.05.2017 ਨੂੰ ਐਸ.ਬੀ. ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ.8323/2017। ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਮਿਤੀ 14.05.2018 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ 11.11.2016 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਰਕੂਲਰ ਮਿਤੀ 28.03.2017 ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

9. ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕੂਲਰ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਰਕੂਲਰ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

> "ਵਿਸ਼ਾ: ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ/ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਬਾਰੇ।
>
> xxx xxxxxxxxx
>
> ਸਿਰਫ਼ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਉਹ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਜਾਂ ਚਰਿੱਤਰ ਤਸਦੀਕ ਫਾਰਮ (ਦੋਵੇਂ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ) ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ:-
>
> 1. ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਅੰਤਿਮ / ਕਲੋਜ਼ਰ ਰਿਪੋਰਟ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ।

[ਸੰਜੇ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਜੇ.]

2. ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਦੀ ਘਾਟ ਸਮੇਤ)।

3. ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰੀ/ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

4. ਕੁਝ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਆਫ ਔਫੈਂਡਰਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (ਸਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ/ਰਾਜ ਸੇਵਾ/ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ)।

5. ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15(1)(ਏ) ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।"

10. ਇਹ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸਰਕੂਲਰ ਲਾਗੂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਸਰਕੂਲਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇ ਕੇ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

11. ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਦੁਖੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਰਾਜ ਨੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਡੀ.ਬੀ. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੀਲ ਰਿੱਟ ਨੰ.373/2019 ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਮਿਤੀ 11.11.2016 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਕਤ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਈ।

12. ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, 27.11.2020 ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 03.02.2020 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਣਉੱਚਿਤ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਰਾਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਕੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 23.05.2017 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਾਅਦ ਦੇ ਬੋਲਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਨਹੀਂ.

13. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ 1 ਦੇ ਮੁੱਖ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨਾਲ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪੈਰਾ 38 ਵਿੱਚ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

[1] (2016) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 471

14. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੰਖੇਪ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ:

"38.xxx xxx xxx

38.3. ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਸਮੇਂ, ਕਰਮਚਾਰੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ/ਹਿਦਾਇਤਾਂ/ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇਗਾ।

38.4.3. ਜੇਕਰ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਕਨੀਕੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਜਾਂ ਘਿਨਾਉਣੇ/ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਾਂ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਉਪਲਬਧ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

15. ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਖਮਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ2 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ "ਮਾਣਯੋਗ ਬਰੀ" ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ। ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਸਬੰਧਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਲਈ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਰੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਤੋਂ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਝੂਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੇਸ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਸਮੂਥੀਰਾਮ 3 ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ "ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਬਰੀ ਹੋਣਾ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ, ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਨ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪੱਖ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ 'ਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਮ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਚੰਗੇ ਚਰਿੱਤਰ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

16. ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਸੂਬੇਦਾਰਾਂ, ਪਲਟੂਨ ਕਮਾਂਡੈਂਟਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼।

---

[2] (2018) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 797

[3] (2013) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 598

[ਸੰਜੇ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਜੇ.]

ਇੱਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਅਭਿਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਵਾਰ4 ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਸਾਲ 2006 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਕੇਸ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਲੰਬਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੰਪਾਊਂਡਿੰਗ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੰਪਾਊਂਡਿੰਗ ਨੂੰ ਆਗਿਆਯੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 294, 325/34, 323, 506 ਭਾਗ II ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਚਰਚਾ 'ਤੇ, ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ 5 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾ ਉਸ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਕੀ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਇੱਕ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਸੀ ਜਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਰਚਨਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਵਰਤਮਾਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਮ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਰਕੂਲਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਖਾਤਿਆਂ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ।

17. ਅਨਿਲ ਭਾਰਦਵਾਜ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ 6 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ, 406, 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਾ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਨਾਮ ਮਿਟਾਉਣ ਨਾਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਲੰਕ ਲੱਗਣ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

18. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ 'ਤੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ, ਉਸਨੇ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਸਮੁਥੀਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ।

---

[4] (2018) 18 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 733

[5] (2013) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 685

[6] 2020 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 832

ਪੈਰਾ 24 ਵਿੱਚ "ਮਾਣਯੋਗ ਬਰੀ ਹੋਣ" ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ ਕਿ "ਮਾਣਯੋਗ ਬਰੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਯੂਟੀ ਆਫ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਹੋਰ) 7 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 148, 149, 323, 325 ਅਤੇ 307 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਕੇਸ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

19. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ 12.10.2018 ਨੂੰ ਮੁਹੰਮਦ ਇਮਰਾਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 8 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਿੱਥੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਰਾ 363, 366, 34, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਇੱਕ ਦੁਰਲੱਭ ਵਸਤੂ ਸਨ, ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨੈਤਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮਸ਼ੀਨੀ ਜਾਂ ਅਲੰਕਾਰਿਕ ਮੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

20. ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਜੁਰਮ ਅਤੇ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਲੰਘਣ ਦੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਵੇਲੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 19 ਸਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਸਫਲ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਾਲ ਹੇਠਾਂ.

21. ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ 'ਤੇ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

22. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਐੱਸ.ਐੱਲ.ਪੀ[ਸੀ.] ਨੰਬਰ 15351/2020 ਮਿਤੀ 21.01.2020 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਐੱਸ.ਐੱਲ.ਪੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਰਖਾਸਤਗੀ "ਕੇਸ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ" ਸੀ।

---

[7] (2015) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 377

[8] ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ.10571/2018

23. ਉਪਰੋਕਤ ਕਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜੋ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਤੱਥ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅਣਹੋਂਦ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਹ ਮਾਪਦੰਡ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਲਾਭ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਔਰਤ ਦੇ ਉੱਪਰ ਟਰੈਕਟਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸਮੇਤ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਦਰਸ਼ਕ ਜਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਈਟ. ਚਾਕੂਆਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸਮੇਤ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸਾਥੀਆਂ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

24. ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਝਗੜੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਨੈਕਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਾਠ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਮਿਸ਼ਰਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 302/34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਮਿਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੀ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੱਜ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਸੀ।

25. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਉਹ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ।

26. ਅਸੀਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 38.3 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਲੈਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਰਮਚਾਰੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ / ਹਦਾਇਤਾਂ / ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 28.03.2017 ਦਾ ਸਰਕੂਲਰ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੇ 14.05.2018 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਕਸਾਰ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਰਕੂਲਰ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਪੈਰਾ 38.4 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਾਮੱਗਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ 23.05. 2017, ਉਕਤ ਸਰਕੂਲਰ ਲਾਗੂ ਸੀ।

27. ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਿਤੀ 28.03.2017 ਦਾ ਸਰਕੂਲਰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਸਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਨਾਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਰਕੂਲਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, 23.05.2017 ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਰਕੂਲਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

28. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਯੋਗ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮਿਤੀ 23.05.2017 ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨ।

29. ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੀ ਮਿਤੀ 16.07.2019 ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਮਿਤੀ 14.05.2018 ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

MANJEET SINGH
E. No. P/1882/2007 Advocate
Chamber No. 417 2nd Flour
Civil Courts, Rajpura
Mobile: 98726-56669